

ARTYKUŁY RECENZYJNE/RECENZJE I PRZEGLĄDY PIŚMIENICTWA

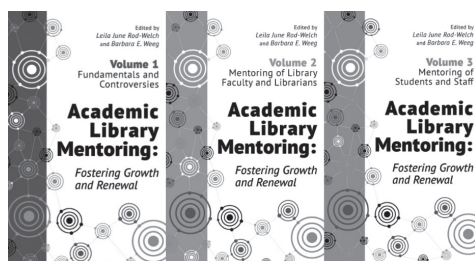
PRZEGLĄD BIBLIOTECZNY 2022 z. 1
PL ISSN 0033-202X

Academic Library Mentoring. Fostering Growth and Renewal i Managing Grey Literature

Początek 2022 r. przyniósł dwie ciekawe propozycje książkowe z wydawnictwa Stowarzyszenia Bibliotek Amerykańskich (ALA), mogące zainteresować szerokie grono bibliotekarzy, nie tylko akademickich.

Stowarzyszenie ALA działa w Stanach Zjednoczonych od 1876 r. i jego celem jest promocja bibliotek i szeroko pojętej edukacji bibliotecznej. Od lat wyznacza standardy zawodu bibliotekarza, pracy bibliotecznej, nadaje akredytacje szkołom kształcącym bibliotekarzy i przyznaje odznaczenia zasłużonym pracownikom bibliotek, m.in. za osiągnięcia na polu bibliotekoznawstwa.

Pierwszy tytuł, *Academic Library Mentoring. Fostering Growth and Renewal* pod redakcją Leili June Rod-Welch i Barbary E. Weeg, to rzecz o mentoringu w bibliotekach akademickich.

Academic Library Mentoring. Fostering Growth and Renewal, Three Volume Set. Leili June Rod-Welch (ed.), Barbara E Weeg (ed.) American Library Association, Jan 2022, 740 pages. ISBN 9780838938867.

Publikacja przedstawia przekrój myśli i praktyk mentoringowych w bibliotekach akademickich. Prezentuje definicję mentoringu i podstawy praktyki. Pokazuje modele i programy, ankiety i analizy oraz liczne studia przypadków, czyli żywe doświadczenia wykładowców i absolwentów bibliotekoznawstwa, bibliotekarzy i innych pracowników bibliotek oraz studentów.

Obie redaktorki są praktykującymi bibliotekarkami i wykładowczyniami. Do tego dodały wiedzę i zainteresowania badawcze z zakresu mentoringu oraz zastosowania teorii psychologicznej w praktyce bibliotekarskiej. I tak oto powstało 3-tomowe dzieło w 30 rozdziałach, które wydaje się być kompleksowym opracowaniem tematu.

Dla przypomnienia, czym zatem jest mentoring? *Mentoring to partnerska relacja między mistrzem a uczniem (profesorem a studentem, zwierzchnikiem a pracownikiem itp.) zorientowana na odkrywanie i rozwijanie potencjału ucznia. Polega głównie na tym, by uczeń, poprzez regularne rozmowy z mistrzem, zdobywał nową wiedzę, poznawał sie-*

bie, rozwijał zawodową samoświadomość i nie obawiał się podążać wybraną samodzielnie drogą samorealizacji. (<https://pl.wikipedia.org/wiki/Mentoring>)

Autorzy publikacji definiują mentoring jako formę szkolenia lub rozwoju pracownika, w której zaufana i szanowana osoba z dużym doświadczeniem oferuje specjalne wskazówki, zachętę i wsparcie mniej doświadczonemu pracownikowi.

Biblioteki akademickie bez wątpienia są miejscem, gdzie odpowiednio poprowadzony mentoring może podnosić zawodową samoświadomość i rozwijać potencjał całego zespołu.

Publikacja składa się z trzech tomów.

Tom 1, *Fundamentals and Controversies*, definiuje mentoring, opisuje skuteczne umiejętności i zachowania mentorskie, wskazuje dysfunkcje w relacjach mentoringowych, konflikty interesów oraz różnice w sile mentoringu.

Tom 2, *Mentoring of Library Faculty and Librarians*, bada umiejętności mentorskie zarówno wykładowców kierunków bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, jak i samych bibliotekarzy. Prezentuje modele mentoringu, rozwój programów mentorskich, ich cele oraz problemy. Wskazuje też na znaczenie mentoringu w środowisku bibliotekarzy akademickich dla osiągnięcia sukcesu badawczego, o roli mentora i o tym, czego nie uczą w „szkole bibliotecznej”, a co rozwijać trzeba.

Tom 3, *Mentoring of Students and Staff*, to głos studentów bibliotekoznawstwa i pracowników bibliotek, którzy opisują swoje doświadczenia w zakresie mentoringu zarówno podczas studiów, jak i potem, już w trakcie pracy w bibliotece. W tej części autorzy prezentują programy mentoringowe w zakresie rekrutacji osób do zawodu, praktyki wspierające wszystkich pracowników bibliotek bez względu na formalną klasyfikację pracowników oraz metody podnoszenia kwalifikacji dla „grup specjalnych”, np. członków konsorcjów.

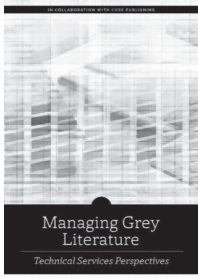
Publikacja dotyka wielu ciekawych tematów, ale szczególnie warto zwrócić uwagę na:

- szacunek i zaufanie, jako elementy składowe silnej relacji mentorskiej,
- modele mentoringu w bibliotekach akademickich,
- konflikt interesów i etyczne wyznaczanie granic w mentoringu,
- zbieranie danych o potrzebach i doświadczeniach mentorskich bibliotekarzy rozpoczynających karierę zawodową,
- mentoring nowych bibliotekarzy akademickich,
- intelektualne partnerstwo pomiędzy mistrzem a uczniem, czyli o „sadzeniu i uprawie nasion” dla sukcesu zawodowego,
- budowanie rodziny bibliotecznej,
- nie tylko dla nowych bibliotekarzy, czyli mentoring i profesjonalne planowanie w połowie kariery.

Czemu zatem ma służyć mentoring w bibliotekach akademickich? Celowy, skuteczny i zaangażowany mentoring to droga do rozwoju całej instytucji oraz narzędzie, z którego może skorzystać każdy pracownik biblioteki na każdym etapie kariery i w drodze do samorozwoju.

Mentorzy przyczyniają się do rozwoju podopiecznych, pomagając im zrozumieć ich role i rozwinąć tożsamość jako bibliotekarzy, pracowników bibliotek lub studentów bibliotekoznawstwa. Pomagają zrozumieć cele i zadania, wskazują, jak poszerzyć umiejętności i przejść do nowych specjalizacji oraz wskazują możliwości wniesienia wkładu w całą instytucję lub zawodową społeczność.

Autorzy podkreślają, że mentoring może być procesem wzajemnym i obejmować tzw. *co-mentoring*, podczas którego podopieczny prowadzi mentora w zdobywaniu nowszej wiedzy i zastosowaniu jej w rozwijającym się zawodzie bibliotecznym. Ta wymiana nowej wiedzy i perspektyw przyczynia się do odnowy całej organizacji.

Managing Grey Literature. Technical Services Perspectives. Michelle Leonard (ed.), Susan E. Thomas (ed.). American Library Association, Feb 2022, 136 pages. ISBN 9780838948811.

Drugi tytuł, dotyczy „szarej literatury” i jej miejsca w zasobach bibliotecznych. Szara literatura to w dużym skrócie wszystko to, co nie jest kontrolowane przez wydawców. Niedostępne tradycyjnymi drogami dystrybucji księgarskiej, nieobjęte rejestracją bibliograficzną i nieistniejące w spisach ani w powszechnie dostępnych bazach. Na ogół to materiały bardzo trudne do zlokalizowania i zdobycia.

Szarą literaturę tworzą druki o treści naukowej i technicznej wydawane przez organy rządowe, firmy przemysłowe, jednostki badawczo-rozwojowe, uczelnie, pracowników naukowych itp. Zaliczyć tu należy przede wszystkim prace doktorskie, dyplomowe i magisterskie, sprawozdania z badań i konferencji, materiały konferencyjne, raporty uniwersyteckie, raporty jednostek badawczo-rozwojowych, raporty techniczne, ekspertyzy lub tłumaczenia techniczne – czyli wszystko to, co nie jest rejestrowane przez bibliografie narodowe.

Do szarej literatury zaliczyć należy też m.in. blogi, fora dyskusyjne, wywiady, wyniki ankiet, tweety, wiki, grupy dyskusyjne, przemówienia, białe książki czy plany urbanistyczne.

Tego typu literatura, będąca ważnym źródłem badań naukowych, dotyczy każdej dyscypliny. Często jest też bardziej aktualna niż publikacje komercyjne. Niestety, chociaż dostarcza ona bogatych treści, ten rodzaj zasobu naukowego jest często pomijany podczas prowadzenia badań.

Ta książka ma to zmienić, opisując znaczenie szarej literatury i oferując zintegrowanie jej ze zbiorami bibliotecznymi. Obie redaktorki, Michelle Leonard i Susan E. Thomas są zagorzałymi orędowniczkami włączenia szarej literatury do zasobów bibliotek naukowych i wykorzystywania ich w pracach naukowych.

„Managing Grey Literature” to przewodnik nie tylko dla bibliotekarzy działów gromadzenia i opracowania, ale też dla menadżerów bibliotek oraz działów promocji i reklamy. Pokazuje jak znaleźć, wykorzystać, opracować i zaprezentować ten wyjątkowy materiał.

Autorzy prezentują przegląd szarej literatury i jej znaczenie dla badaczy, wykładowców i studentów oraz wskazują na jej wartości w skali międzynarodowej. Dużo uwagi poświęcają zarządzaniu i tworzeniu kolekcji szarej literatury w zbiorach bibliotecznych. Wskazują na problemy związane z klasyfikacją, opracowaniem i katalogowaniem, prezentując najlepsze praktyki i studia przypadków.

Prezentują również wyzwania związane z pozyskiwaniem szarej literatury, przez co publikacja zawiera bardzo praktyczne informacje o dostawcach, o mo-

delach Open Access, repozytoriach instytucjonalnych lub systemach informacji, jak chociażby OpenGrey, czy organizacji GreyNet International, która jest koordynatorem działań na poziomie międzynarodowym w zakresie szarej literatury.

Warto zajrzeć na stronę OpenGrey (www.opengrey.eu), która oferuje otwarty dostęp do ponad 700 tys. odniesień bibliograficznych do tytułów szarej literatury wyprodukowanych w Europie i umożliwia eksportowanie rekordów i lokalizowanie dokumentów.

Autorzy wskazują również na ważnych producentów szarej literatury, jakimi są instytucje szkolnictwa wyższego, agencje rządowe, organizacje pozarządowe czy firmy prywatne.

Ciekawym fragmentem publikacji jest rozdział dotyczący marketingu, branding i metod promocji szarej literatury w zbiorach bibliotecznych. Zawiera szereg cennych wskazówek kierowanych do działów promocji i reklamy, w jaki sposób informować użytkowników o szarej literaturze, jak budować ich świadomość, by zechcieli korzystać z tego cennego źródła informacji, które niewątpliwie pod wpływem cyfrowej transformacji gwałtownie się rozwija.

Ewa Komorowska
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Biblioteka Główna

Tekst wpłynął do Redakcji 28 lutego 2022 r.